

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken – utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv

---

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 8 maj 2007 berett bl.a. arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över 2007 års ekonomiska vårproposition (prop. 2006/07:100) om riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (punkt 1) och de motioner som väckts med anledning av propositionen, allt i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Arbetsmarknadsutskottet lämnar med anledning av vårpropositionen med tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2007 tre yttranden. Detta yttrande är ställt till finansutskottet och avser frågor om riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Därutöver är ytterligare ett yttrande ställt till finansutskottet; det behandlar frågor om tilläggsbudgeten (AU2y). Det tredje yttrandet är ställt till konstitutionsutskottet och avser förslag om indelning i utgiftsområden som berör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde (AU3y).

Inledning

I propositionen rör förslagspunkt 1 regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Motioner med anledning av propositionen i denna del har väckts av Socialdemokraterna i motionerna 2006/07:Fi6 yrkandena 1 i denna del och 4 och 2006/07:Fi10 yrkandena 2 och 3, Vänsterpartiet i motion 2006/07:Fi7 yrkandena 1 och 2 båda i denna del och Miljöpartiet i motion 2006/07:Fi8 yrkandena 1 och 2 båda i denna del. Motionerna anges i det följande utan årtal.

Arbetsmarknadsutskottet behandlade frågor om ändringar i arbetslöshetsförsäkringen under hösten 2006 (prop. 2006/07:15, bet. 2006/07:AU4, rskr. 2006/07:86), och beredningen har nyligen avslutats av proposition 2006/07:89 *Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitiken, m.m.* (bet. 2006/07:AU13) med förslag om bl.a. införande av en jobb- och utvecklingsgaranti

och förändringar av arbetslöshetsförsäkringen och av proposition 2006/07:111 *Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning, m.m.* (bet. 2006/07:AU14) med förslag om bl.a. införande av en allmän visstidsanställning. I anslutning till beredningen av proposition 2006/07:89 har Arbetsmarknadsstyrelsen bl.a. genom dess generaldirektör Bo Bylund lämnat information till utskottet.

Propositionen

Vårpropositionen har fokus på fler i arbete och bättre möjligheter för företagande. Den övergripande inriktningen i den förda politiken är att regeringen vill göra det mer lönsamt att arbeta, enklare att anställa och mer attraktivt att starta och driva företag. I propositionen föreslår regeringen förstärkningar av sin politik för arbete. Förstärkningarna omfattar fyra delområden och innehåller förslag om åtgärder som redovisas både i vårpropositionen och i särpropositioner som överlämnats till riksdagen under våren och i aviserade särpropositioner. Det *första* området består av ett reformpaket för att göra det enklare och mer lönsamt att starta och driva företag. Det sker genom förslag om bl.a. att avskaffa förmögenhetsskatten och reformera förmånsrätten. Det *andra* området består av ett reformpaket för att förstärka integrationen av personer som är utrikes födda. Regeringen föreslår på detta område bl.a. att s.k. instegsjobb ska införas. Instegsjobb är en subventionerad anställning som är kopplad till undervisning i svenska för invandrare och som har tydliga handledande inslag. Det *tredje* delområdet avser ungdomsarbetslöshet och innehåller ett reformpaket för att bekämpa arbetslöshet bland ungdomar. Regeringens förslag på detta område gäller bl.a. sänkta arbetsgivaravgifter vid anställning av ungdomar, en särskild jobbgaranti för unga och en satsning på lärlings- och yrkesutbildning. Det *fyjärde* området är ett särskilt jobbpaket för att underlätta för fler att komma i arbete. Regeringen öppnar nya vägar till arbete genom att långtidsarbetslösa och socialbidragstagare erbjuds en jobb- och utvecklingsgaranti. För att inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin förbättra möjligheterna för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga ökar regeringen successivt antalet lönebidrag och anställningar vid Samhall AB. Regeringen konstaterar i propositionen att Sverige i dag har ett stort utanförskap och att det krävs särskilda insatser för att minska det. Utanförskapet är både ett stort problem på kort sikt och av stor betydelse för möjligheten att finansiera de offentliga välfärdssystemen på längre sikt. Att varaktigt öka sysselsättningen är därför regeringens mest prioriterade fråga. Ett ökat arbetsutbud och en bättre fungerande matchning på arbetsmarknaden anser regeringen också vara av stor vikt för att underlätta anpassningen till den fortsatta strukturomvandling som följer av en pågående internationalisering av ekonomin. Trots att sysselsättningen har ökat starkt anser regeringen att det är alltför få som arbetar och att fler måste komma i arbete. Regeringen menar bl.a. att det behövs extra ersättning för kommuner för att skapa tydliga ekonomiska incitament för att

vidta åtgärder som påskyndar etableringen av flyktingar på arbetsmarknaden. Regeringen föreslår i propositionen extra ersättning till kommuner som tecknar överenskommelser om flyktingmottagande för 2007, 2008 och 2009. Därutöver kan kommuner få ytterligare ersättning om personen godkänns i svenska för invandrare (sfi) på en viss nivå eller haft arbetspraktik eller arbete under en viss tid inom 12 månader efter mottagandet.

Motioner

Socialdemokraterna vill i motionerna Fi6 yrkandena 1 i denna del och 4 och Fi10 yrkandena 2 och 3 att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionerna. Socialdemokraterna anser att arbetsmarknadsutbildningen bör fördubblas jämfört med det av regeringen planerade antalet platser. Det innebär att resurser måste avsättas så att antalet platser i kvalificerad arbetsmarknadsutbildning kan nå upp till 15 000 i slutet av 2007 och sedan permanentas på den nivån under de kommande åren. Socialdemokraterna menar att regeringens förslag om jobb- och utvecklingsgaranti för långtidsarbetslösa och jobbgaranti för ungdomar inte är annat än garantier om lägre ersättning. Långtidsarbetslösa får sin ersättning sänkt till 65 % när de deltar i aktiviteter inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin och för ungdomar kan ersättningen bli ännu lägre. Målgruppen för jobb- och utvecklingsgarantin är enligt Socialdemokraterna dessutom för snävt tilltagen. Det finns betydligt fler än de beräknade 60 000 långtidsarbetslösa som i stället borde få ta del av högkvalitativa insatser för att kunna återgå i arbete. Socialdemokraterna hävdar att det saknas 1,5 miljarder kronor till aktivitetsstödet. Regeringens förslag om jobb- och utvecklingsgaranti åtföljdes inte av ett beslut om medel för aktivitetsstöd. Det leder till att färre utanför jobb- och utvecklingsgarantin får del av relevanta arbetsmarknadsåtgärder. Alltså minskar stödet till de arbetslösa.

Den höga ungdomsarbetslösheten oroar Socialdemokraterna som menar att problemet inte är att ungdomar inte söker arbete utan att de har brist på utbildning eller för lite arbetslivserfarenhet för att få arbete. Socialdemokraterna ser även behov av riktade insatser till äldre arbetslösa. Regeringens nystartsjobb riskerar att bli en ineffektiv åtgärd i sin nuvarande form. Socialdemokraterna vill se generösare subventionsnivåer för dem som står längst från arbetsmarknaden. Andra invändningar mot nystartsjobben är att de bara kan beviljas i den privata sektorn och att det inte finns något tak för subventionen. Socialdemokraterna menar att också funktionshindrade personer behövs i arbetslivet. Lönebidrag, trygghetsanställningar och andra lönesubventioner måste byggas ut och Samhalls verksamhet utvecklas, t.ex. bör föreningslivet få möjlighet att ta emot fler anställda med lönebidrag. Socialdemokraterna menar att det trots den höga arbetslösheten finns risk för arbetskraftsbrist i många sektorer. Det gäller t.ex. inom bryggbranschen men även inom vissa yrken inom industrin och den offentliga sektorn.

Vänsterpartiet anser i motion Fi7 yrkandena 1 och 2 båda i denna del att riksdagen ska besluta om riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med vad som anförs i motionen och avslå regeringens förslag till riktlinjer för denna politik. I avsaknad av en politik för full sysselsättning inriktar regeringen sin jobbpolitik helt på arbetsmarknadens funktionssätt. Syftet är att sänka ersättningsnivåer, en kraftig minskning av de arbetsmarknadspolitiska programmen och krav på arbetssökande att acceptera första bästa jobb ska öka konkurrensen om varje ledigt arbete och tvinga ned de lägsta lönerna. Särskilt anmärkningsvärt är det att unga ska pressas hårdare än de äldre.

I syfte att öka efterfrågan på arbetskraft satsar regeringen på omfattande subventioner av arbetskraftskostnaderna t.ex. för hushållsnära tjänster och för anställning av personer under 25 år. Dessutom urholkas anställningstryggheten kraftigt genom de ändrade reglerna om visstidsanställning. Nedskärningarna av arbetsmiljöarbetet och arbetslivsforskningen bidrar ytterligare till en generell sänkning av kvaliteten i arbetslivet. Vänsterpartiet menar att arbetsmarknadsläget motiverar intensifierade satsningar på arbetsmarknadsutbildning och riktade anställningsstöd till dem med särskilda svårigheter att hitta arbete. Arbetsmarknadsutbildningen bör uppgå till 15 000 månadsplatser och utbildningen bör utgå från det som är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Även med högre sysselsättningsgrad kommer det att behövas särskilda insatser för långtidsarbetslösa. Funktionshindrade och personer med nedsatt arbetskapacitet ska beredas goda möjligheter att delta i arbetslivet genom lönebidrag och Samhall.

Vänsterpartiet hävdar att en bra integrationspolitik kräver en politik för full sysselsättning och en arbetsmarknadspolitik som omfattar alla. Invandrarers alltför höga arbetslöshet måste mötas med både insatser mot diskriminering och riktade åtgärder för att stärka deras möjligheter att delta i arbetslivet på lika villkor. Sådana åtgärder kan t.ex. vara att förbättra sfi-undervisningen, som kan kombineras med anställningsstöd, och bättre möjligheter att få yrkeskunskaper och examina översatta och värderade. Vänsterpartiet anser att regeringen avvecklar viktiga arbetsmarknadspolitiska insatser och drar in alla insatser som handlar om att bekämpa strukturell och annan diskriminering. Vänsterpartiet menar att frågan om flyktningmottagande ska stå i fokus för utformningen av integrationspolitiken. Detta ställer krav på ett värdigt mottagande och på garantier för rätten till en bra start i Sverige. Vänsterpartiet anser att alla kommuner ska vara skyldiga att ta emot flyktingar.

Miljöpartiet vill i motion Fi8 yrkandena 1 och 2 båda i denna del avslå regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och att riksdagen beslutar om riktlinjer för denna politik i enlighet med vad som anförs i motionen. Miljöpartiet menar att individen måste ges större frihet att påverka sin möjlighet att ta sig ur arbetslösheten. När det gäller regeringens förslag om instegsjobb tror Miljöpartiet att de kan bli ett bra verktyg för att få nyanlända invandrare i arbete. Men

privata arbetsgivare gynnas framför de offentliga arbetsgivarna. Medan de privata arbetsgivarna ges en subvention med 75 % av lönekostnaderna vid anställning får de offentliga endast 50 % i subvention. Liksom för nystartsjobben anser Miljöpartiet att offentliga arbetsgivare ska likställas med privata och att det ska finnas ett beloppstak för subventionen till arbetsgivaren. Miljöpartiet menar att den del av lönen som överstiger 30 000 kr i månaden inte ska subventioneras med nedsättning av arbetsgivaravgiften. Miljöpartiet är kritiskt till nivån på ersättningen vid deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin och menar att den måste höjas. Det är orimligt att deltagande i aktivitet som syftar till att bryta arbetslöshet ger mindre ersättning än vid arbetslöshet. Miljöpartiet föreslår att arbetslöshet med a-kassa och deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin ska berättiga till en ersättning motsvarande 80 % av tidigare dagsförtjänst. Förslaget om att aktivitetsstödet för ungdomar under 25 år ska trappas ned snabbare än för äldre är ologiskt och orättvist. Miljöpartiet är också kritiskt till att arbetsgivaravgiften generellt ska halveras för personer som fyllt 18 men inte 25 år. Miljöpartiet menar att det är viktigt att fler kommuner solidariskt delar det nationella ansvaret för flyktingmottagande. Partiet accepterar regeringens förslag om extra ersättning till kommunerna för flyktingmottagande men tror inte på metoden med individbaserad stimulansersättning. Miljöpartiet anser att resurser i stället ska läggas på att höja kommunernas introduktionsersättning.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadsutskottet vill understryka att den främsta uppgiften för regeringen är att fler människor kommer närmare arbetsmarknaden och får riktiga arbeten. Det är viktigt att sysselsättningen ökar och utanförskapet minskar. Trots en stark tillväxt präglas arbetsmarknaden av ett omfattande utanförskap. Långvarig arbetslöshet riskerar att påverka den enskilde negativt och kan i värsta fall leda till att den arbetssökande hamnar i passivitet. Det riskerar också att göra att värdet på arbetsmarknaden av dennes kunskap och kompetens efter hand minskar. Utskottet anser därför att det behövs ett särskilt stöd för att de människor som står långt från arbetsmarknaden ska finna en väg tillbaka till ett arbete.

Nyligen har Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och Statistiska centralbyrån (SCB) presenterat statistik på arbetsmarknadsområdet. Av AMS sammanfattning av *arbetsmarknadsläget i april 2007* som publicerades den 10 maj 2007 framgår att arbetslösheten minskar i alla åldersgrupper och att 3,7 % av arbetskraften, eller 166 000 personer, var anmälda arbetslösa vid landets arbetsförmedlingar i slutet av april. Det innebär en minskning med 0,8 procentenheter, eller 38 000 personer, jämfört med april 2006. Nedgången berör alla län och i stort sett alla grupper på arbetsmarknaden. Arbetslösheten var i april lägst i Kronobergs län, 2,3 %, och högst i Norrbottens län, 5,4 %. AMS konstaterar att efterfrågan på arbetskraft fortsätter att öka kraftigt, och de lediga platser som anmäls till landets arbetsförmed-

lingar var 31 000 fler än för ett år sedan. Dessutom har antalet långtidsinskrivna på ett år minskat med 2 000 till 39 000 personer. Av SCB:s *arbetskraftsundersökning för första kvartalet 2007*, som publicerades den 15 maj 2007, framgår att antalet sysselsatta ungdomar i åldern 16–24 år ökade under denna period med 44 000 jämfört med första kvartalet 2006. SCB konstaterar att det är den största sysselsättningsökningen för ungdomar sedan 1987. De tre senaste kvartalen har antalet sysselsatta ungdomar ökat med i genomsnitt 40 000 per kvartal jämfört med motsvarande kvartal föregående år. En så stark utveckling tre kvartal i rad har inte SCB uppmätt för ungdomar på minst tre decennier. Arbetslösheten var i genomsnitt 5,0 % av arbetskraften, eller 227 000 personer, vilket är en nedgång med 0,8 procentenheter eller 33 000 personer jämfört med första kvartalet 2006. Under första kvartalet 2007 minskade arbetslösheten också för ungdomar 16–24 år. Bland dem var arbetslösheten 10,9 % jämfört med 13,5 % för ett år sedan. SCB pekar på att personer som är utrikes födda har väsentligt högre arbetslöshet, 9,7 %, jämfört med 4,2 % för inrikes födda.

Arbetsmarknadsutskottet kan konstatera att regeringens politik gör det mer lönsamt att arbeta och har en fördelaktig effekt på såväl sysselsättning, arbetsutbud som arbetslöshet. Det finns skäl att understryka att regeringens jobbpolitik utgör en helhet, vilket innebär att man ska se de samlade effekterna av de olika förslagen. En del av innehållet i regeringens satsningar på arbetsmarknadsområdet som redovisas i vårpropositionen har introducerats och beslutats eller kommer att beslutas i annat sammanhang eller med anledning av andra propositioner. Exempel på frågor som behandlats i särpropositioner är förändringar i arbetslöshetsförsäkringen och jobb- och utvecklingsgarantin (prop. 2006/07:89 och bet. 2006/07:AU13), tidsbegränsade anställningar (prop. 2006/07:111 och bet. 2006/07:AU14) och skattelättnader för hushållstjänster (prop. 2006/07:94 och bet. 2006/07:SkU15).

Det centrala målet för regeringens politik är att varaktigt öka sysselsättningen. I regeringens *jobbpaket* ingår en skattepolitik som är inriktad på att göra det mer lönsamt att arbeta, t.ex. olika former av skattelättnader. I jobbpaketet ingår även andra delar som t.ex. arbetslöshetsförsäkringens förstärkning som omställningsförsäkring, införandet av jobb- och utvecklingsgarantin för långtidsarbetslösa och regeringens satsning på nystartsjobb. Genom *jobb- och utvecklingsgarantin* erbjuds långtidsarbetslösa insatser med syfte att så snabbt som möjligt få in deltagaren på arbetsmarknaden. Garantin har en tydlig inriktning på individuellt utformade åtgärder och har till syfte att den arbetssökande så snart som möjligt ska få ett arbete, vilket enligt utskottet kommer att bidra positivt till programmets effektivitet. AMS generaldirektör Bo Bylund har inför utskottet uppgett att AMS nu arbetar med att planera innehåll och utformning av den nya insatsen. Av AMS hemsida framgår att man bl.a. gör en omfördelning av resurserna för programverksamheten, men de beslut som redan fattats om program ska fullföljas. Arbetsmarknadsutbildningen ska prioriteras och ska än tydli-

gare användas för att klara flaskhals- och bristsituationer. När det gäller nivån på ersättningen i jobb- och utvecklingsgarantin, en fråga som behandlats i bet. 2006/07:AU13, anser utskottet att ersättningsnivån på 65 % av tidigare dagsförtjänst, eller lägst med grundbeloppet enligt arbetslöshetsförsäkringen, 320 kr per dag för den som arbetat på heltid, för personer som är berättigade till arbetslöshetsersättning är väl avvägd. Individens ekonomiska incitament att arbeta i stället för att delta i arbetsmarknadspolitiska program måste beaktas vid valet av ersättningsnivå. Forskning visar att ersättningsnivån påverkar hur lång tid en person befinner sig i arbetslöshet i stället för i arbete. Syftet med jobb- och utvecklingsgarantin är att deltagarna så snabbt som möjligt ska beredas en väg tillbaka till arbetsmarknaden. Utskottet är också övertygat om att *nystartsjobb* ökar möjligheterna att få jobb för dem som under mer än ett år inte arbetat. Antalet nystartsjobb ökar och omfattade vecka 20 närmare 7 800 personer.

Utskottet delar regeringens uppfattning att situationen på arbetsmarknaden är särskilt bekymmersam för utrikes födda. Regeringens breda politik för arbete gynnar alla arbetslösa, även de utlandsfödda, men det behövs särskilt utformade åtgärder för att få fler personer med utländsk bakgrund i arbete. Den genomsnittliga sysselsättningsgraden är lägre, långtidsarbetslösheten högre och andelen tidsbegränsade anställningar är större bland utrikes födda än bland personer födda i Sverige. Skillnaden är dock stor mellan olika grupper av invandrare beroende på t.ex. ursprungsland, utbildningsnivå, tidigare erfarenhet och hur länge man har bott i Sverige.

Utskottet välkomnar regeringens satsning på ett särskilt *integrationspaket* med en kombination av åtgärder som sammantaget syftar till ett snabbare inträde på arbetsmarknaden. Utskottet bedömer att de s.k. *instegsjobben* och inrättandet av *nystartscentrum* är åtgärder som har goda förutsättningar att resultera i att alltfler utrikes födda kommer i arbete och lämnar sitt utanförskap. En instegsanställning är kopplad till deltagande i sfi eller uppnådda resultat inom denna och ska innehålla tydliga handledande inslag. Andra åtgärder som förstärkning av arbetsförmedlingens resurser för yrkesbedömning, Valideringsdelegationens pilotverksamhet att validera 1 000 personers kompetens med speciella branschmodeller och kompletterande yrkesutbildningar för jurister och personer med hälso- och sjukvårdsutbildning kommer också att bidra till en positiv utveckling. Utskottet anser även att Sveriges kommuner bör ges sådana förutsättningar att man kan underlätta för nyanlända flyktingar att komma in på arbetsmarknaden. Som ett led i detta inför regeringen för de kommuner som 2007 träffar en treårig överenskommelse om flyktingmottagande en extra ersättning med 10 000 kr per person de tar emot och ytterligare 20 000 kr för varje vuxen som godkänts i sfi, fått praktik eller arbete under en viss tid inom 12 månader efter mottagandet i kommunen. Utskottet ser även positivt på att regeringen undersöker möjligheterna att finna former för att stärka individens incitament att snabbare komma in på arbetsmarknaden.

En annan grupp som har haft en svag utveckling på arbetsmarknaden är ungdomar. Även om det glädjande nog skett stora förbättringar det senaste året kvarstår dock att det tar allt längre tid för ungdomar att etablera sig på arbetsmarknaden, vilket får negativa konsekvenser både för den enskilde och för samhället. Regeringens *satsning på de unga* innebär också en möjlighet för dem att hamna i en arbetsgemenskap och inte i utanförskap. Det som aviserats om en jobbgaranti fr.o.m. den 1 december 2007 och som innebär ökad uppföljning och stöd att söka arbete kan ses som ett viktigt inslag i denna politik. För dem som trots detta inte får arbete kombineras det aktiva matchningsarbetet med förstärkta insatser som kan vara praktik eller utbildning. Regeringen satsar även på att förstärka lärlingsutbildningen och genomför en permanent ökning med 2 000 platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen. Utskottet vill i detta sammanhang även nämna att Utredningen om en flexiblare arbetsmarknadsutbildning i februari 2007 lämnade sitt delbetänkande *Arbetsmarknadsutbildning för bristyrken och insatser för arbetslösa ungdomar* (SOU 2007:18). Betänkandet handlar om hur genomförda arbetsmarknadsutbildningar överensstämmer med prognoser över bristyrken. Vidare ges en kunskapsöversikt över vilka utbildningsinsatser som visat sig effektivast för arbetslösa ungdomar mellan 20 och 25 år med särskilda behov. Utredningens slutbetänkande väntas i december 2007. Delbetänkandet bereds för närvarande av Arbetsmarknadsdepartementet. Utredningen bör kunna bli ett värdefullt underlag i fortsatta överväganden om hur arbetsmarknadspolitiken ska utformas för att öka sysselsättningen och minska utanförskapet.

En annan grupp som har det svårt på arbetsmarknaden är personer med funktionshinder. Även denna fråga har berörts i betänkandet 2006/07:AU13 med anledning av motioner, och utskottet hänvisar där till regeringens förslag i vårpropositionen att öka anslaget 22:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* Utskottet välkomnar regeringens förslag om att den tillfälliga ökningen av antalet lönebidragsplatser 2006 och 2007 behålls 2008 och att en ökning kan ske från 2009.

När det gäller frågan om åtgärder inom jämställdhetsområdet ser utskottet med tillfredsställelse på att regeringen bl.a. vill ge fler kvinnor tydliga drivkrafter att gå från deltid till heltidsarbete, förbättra möjligheterna för kvinnor att starta nya företag, sänka kostnaderna för att köpa hushållstjänster och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Sammanfattningsvis anser arbetsmarknadsutskottet att den inriktning av politiken på utskottets beredningsområde som redovisas i vårpropositionen är väl anpassad för att fler ska komma i arbete och för att minska utanförskapet. Utskottet ställer sig bakom de berörda förslagen i propositionen och anser att motionerna Fi6 yrkandena 1 och 4, Fi7 yrkandena 1 och 2, Fi8 yrkandena 1 och 2 och Fi10 yrkandena 2 och 3 bör avslås i motsvarande delar.

Stockholm den 22 maj 2007

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven-Erik Österberg (s), Tomas Tobé (m), Sylvia Lindgren (s), Elisabeth Svantesson (m), Annika Qarlsso (c), Lars Lilja (s), Eva Flyborg (fp), Désirée Pethrus Engström (kd), Anna König Jerlmyr (m), Josefín Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Hans Backman (fp), Ulf Holm (mp), Sven Yngve Persson (m), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s).

Avvikande meningar

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken m.m. (s)

Sven-Erik Österberg (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s) anför:

Socialdemokraternas mål är och har alltid varit full sysselsättning. Alla som vill och kan ska få ett arbete. Socialdemokraternas politik är helt inriktad på att skapa fler arbeten genom att bekämpa arbetslösheten och inte de arbetslösa. Trots den goda utvecklingen på arbetsmarknaden saknar fortfarande alldeles för många människor ett arbete. Det gäller särskilt ungdomar, människor med utländsk bakgrund och funktionshindrade.

Det krävs en särskild satsning för att bryta långtidsarbetslösheten bland ungdomar. Problemet med ungdomsarbetslösheten är inte att ungdomar inte söker arbete utan att de har brist på utbildning eller för lite arbetslivserfarenhet för att få arbete. Socialdemokraterna anser det vara särskilt viktigt att förbättra situationen för ungdomar som inte har fullföljt gymnasieutbildning och för långtidsarbetslösa ungdomar med utländsk bakgrund. Det måste göras satsningar för att öka den yrkesmässiga och geografiska rörligheten bland ungdomar. Det handlar t.ex. om utökade möjligheter till sökanderesor och flyttstöd, kortare yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningar som inriktar sig mot bristyrken för ungdomar och praktikplatser för ungdomar. Socialdemokraterna ser även behov av riktade insatser för äldre arbetslösa. Även för denna grupp har regeringen försämrat. Plusjobbare som tidigare hade fått löfte om att få fortsätta jobba till sin pension har nu på flera håll i landet sagts upp. Regeringens integrationspaket innehåller inte mycket nytt. Instejsjobben skiljer sig inte på något positivt sätt från anställningsstöden. Den viktigaste integrationsåtgärden, de arbetsmarknadspolitiska insatserna till långtidsarbetslösa, rustar regeringen ned, vilket drabbar många invandrare. Socialdemokraterna menar att alla behövs i arbetslivet, också t.ex. funktionshindrade personer som har arbetsförmåga. Lönebidrag, trygghetsanställningar och andra lönesubventioner ska byggas ut och Samhalls verksamhet utvecklas; även föreningslivet bör få möjlighet att ta emot fler anställda med lönebidrag.

En av regeringens få arbetsmarknadspolitiska åtgärder fram till nu är ”nystartsjobb”, vilka inte har blivit någon succé. Den låga subventionsgraden riskerar att leda till att nystartsjobben inte når dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Nystartsjobben har dessutom medfört undanträngningseffekter. Socialdemokraterna vill se generösare subventionsnivåer för dem som står långt från arbetsmarknaden, på samma sätt som tidigare anställningsstöd. Andra invändningar mot nystartsjobben är att de endast kan förekomma inom den privata sektorn och att det inte finns något tak för subventionen som alltså kan gälla för hur hög lön som helst. För instejs-

jobben som introduceras med vårpropositionen är det samma problem med frånvaron av subventionstak. Instegsjobben kan visserligen beviljas i den offentliga sektorn men då till en lägre subventionsgrad än om det hade varit i den privata sektorn. Det saknas tillräckliga insatser för att stärka möjligheterna på arbetsmarknaden för nyanlända och personer med utländsk bakgrund och för att bekämpa diskrimineringen. Socialdemokraterna menar att regeringens förslag om jobb- och utvecklingsgaranti för långtidsarbetslösa och jobbgaranti för ungdomar inte är annat än garantier om lägre ersättning. Långtidsarbetslösa får sin ersättning sänkt till 65 % när de deltar i aktiviteter inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin, och för ungdomar kan ersättningen bli ännu lägre. Regeringen har inte anslagit ytterligare resurser med anledning av införandet av de båda garantierna. Därför tvingas Arbetsmarknadsverket omdisponera redan erhållna medel och ta resurser från andra delar av verksamheten, bl.a. från arbetsmarknadsutbildningarna, för att kunna betala ut aktivitetsersättning till deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin. Det blir alltså t.ex. inga nya arbetsmarknadsutbildningar och inga nya starta-eget-bidrag eller anställningsstöd. Socialdemokraterna menar att det under 2007 saknas 1,5 miljarder kronor till aktivitetsstödet. Regeringens förslag om jobb- och utvecklingsgaranti åtföljdes inte av ett beslut om medel för aktivitetsstöd. Det leder till att färre utanför jobb- och utvecklingsgarantin får del av relevanta arbetsmarknadsåtgärder, och alltså minskar stödet till de arbetslösa. Regeringen bör omgående återkomma om hur anslaget för aktivitetsstödet ska höjas så att planerad verksamhet utanför jobb- och utvecklingsgarantin kan genomföras. Målgruppen för garantin är dessutom för snävt tilltagen. Det finns betydligt fler än de beräknade 60 000 långtidsarbetslösa som borde få ta del av högkvalitativa insatser för att kunna återgå i arbete.

Socialdemokraterna anser att arbetsmarknadsutbildningen bör fördubblas jämfört med det planerade antalet platser. Det innebär att resurser avsätts så att antalet platser i kvalificerad arbetsmarknadsutbildning kan nå upp till 15 000 i slutet av 2007 och sedan permanentas på den nivån under de kommande åren. Socialdemokraterna menar att det i det rådande konjunkturläget behövs betydligt mer av kvalificerad arbetsmarknadsutbildning för att undvika arbetskraftsbrist på arbetsmarknaden. Trots den fortfarande höga arbetslösheten finns det alltså risk för arbetskraftsbrist i många sektorer. Det gäller t.ex. inom bryggbranschen men även inom vissa yrken inom industrin och den offentliga sektorn. Socialdemokraterna hänvisar till att Arbetsmarknadsverket varnar för arbetskraftsbrist. Trots att den fortgående globaliseringen kontinuerligt ställer krav på högre omställningsförmåga innebär vårpropositionen ytterligare neddragningar i den kvalificerade arbetsmarknadsutbildningen och att redan planerade program ställs in.

Socialdemokraterna anser också det viktigt att en bred majoritet av löntagarna omfattas av ett fullgott försäkringsskydd vid arbetslöshet. Den utveckling vi ser i dag med massflykt från a-kassorna är förståelig med tanke på de höjda avgifterna och den försämrade försäkringen. Utveck-

lingen innebär ett mycket utsatt läge både för de enskilda människorna och för a-kassorna. Det är fel att tro att försämrade arbetslöshetsförsäkring ger fler arbete. År 2006 ökade sysselsättningen med 78 000 personer och arbetslösheten minskade utan att ersättningen i a-kassan behövde ändras. Socialdemokraterna är mycket kritiska till regeringens försämringar av a-kassan och vill i stället förbättra den så att de flesta får ut 80 % av sin tidigare inkomst. De åtgärder som vidtagits av den borgerliga regeringen har forcerats fram utan tillräcklig tid för analys och eftertanke. Att ändra i regelsystem som många är berörda av för sin försörjning kräver noggranna överväganden och ett omfattande remissförfarande så att frågorna kan belysas ordentligt ur många olika synvinklar. Socialdemokraterna är kritiska till att arbetslöshetsförsäkringen görs obligatorisk och kräver att regeringen ska tillsätta en parlamentarisk utredning i frågan, inte bara en ensamutredare.

Många områden inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde har redan drabbats hårt av den borgerliga politiken. Socialdemokraterna menar att det är tydligt att ohälsan i arbetslivet är köns- och klassbunden. Arbetsmiljön måste utvecklas och förbättras på flera sätt. Skyddsombuden, huvudskyddsombuden och de regionala skyddsombuden är viktiga resurser liksom företagshälsovården bl.a. för att öka kunskapen om hur arbetsskador kan förebyggas. Regeringens stora nedskärningar på Arbetsmiljöverket gör det svårt, för att inte säga omöjligt, för myndigheten att fullgöra sitt uppdrag. Arbetsmiljöinspektörerna får sämre förutsättningar att förmedla rådgivningstjänster och lämna tekniskt bistånd för att främja en god arbetsmiljö. Socialdemokraterna, som var kritiska till nedläggningen av Arbetslivsinstitutet, kan nu konstatera att regeringen inte heller har genomfört någon analys av hur man kan säkerställa de inledda forskningsprojekten och hur påbörjade utbildningar ska kunna slutföras.

Socialdemokraterna konstaterar att de otrygga anställningarna ökar; regeringen har nu föreslagit ändringar i anställningsskyddslagen som sammantaget drabbar arbetstagar kollektivet. Det är bara trygga människor som vågar ta språnget in i det okända och t.ex. byta jobb, flytta och börja studera, dvs. att utvecklas och vara flexibla i arbetslivet. Socialdemokraternas uppfattning är också att heltidsarbete ska vara en rättighet och deltid en möjlighet. Det är inget som tyder på att regeringen tar denna fråga på allvar och är villig att göra något kraftfullt för att förbättra situationen för alla ofrivilliga deltidsarbetare.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken m.m. (v)

Josefin Brink (v) anför:

Vänsterpartiet vill satsa på att jobben blir fler. Full sysselsättning ska vara det prioriterade målet. Det ska dessutom vara trygga arbeten med lön som man kan leva på. Vänsterpartiet menar att regeringen inte har någon ambition att föra en politik för full sysselsättning. Regeringens överordnade mål med den ekonomiska politiken är i stället enligt Vänsterpartiet den

ensidiga inflationsbekämpningen, vilket gör att regeringen endast förmår åstadkomma en marginell justering av nivån på den s.k. jämviktsarbetslösheten. Vänsterpartiet menar att regeringens jobbpolitik är utomordentligt cynisk. Den marginella minskning av arbetslösheten som regeringen räknar med nås till priset av kraftigt försämrade livsvillkor för den stora grupp som alljämt beräknas stå utanför arbetskraften. I avsaknad av en politik för full sysselsättning inriktas regeringens jobbpolitik helt på arbetsmarknadens funktionsätt. Syftet med regeringens politik är att sänka ersättningsnivåer, en kraftig minskning av de arbetsmarknadspolitiska programmen och krav på arbetssökande att acceptera första bästa jobb, ska öka konkurrensen om varje ledigt arbete och tvinga ned de lägsta lönerna. Särskilt anmärkningsvärt är det att unga ska pressas hårdare än de äldre. I syfte att öka efterfrågan på arbetskraft satsar regeringen på omfattande subventioner av arbetskraftskostnaderna t.ex. för hushållsnära tjänster och för anställning av personer under 25 år. Dessutom urholkas anställningstryggheten kraftigt genom de ändrade reglerna om visstidsanställning. Nedskärningarna av arbetsmiljöarbetet och arbetslivsforskningen bidrar ytterligare till en generell sänkning av kvaliteten i arbetslivet. Regeringens ambition är tydlig: att stimulera framväxten av en improduktiv låglönearbetsmarknad i den privata tjänstesektorn. Riskerna är stora att kvinnor och invandrare på grund av sin svaga ställning på arbetsmarknaden kommer att hänvisas till den framväxande låglönesektorn. Vänsterpartiet menar att regeringens politik riskerar att förstärka och öka redan existerande orättvisor relaterade till kön och etnicitet.

Arbetsmarknadspolitikens roll är enligt Vänsterpartiet att underlätta strukturomvandling i arbets- och näringsliv, förbättra matchningen på arbetsmarknaden och minska avståndet till arbete för dem som står långt bort från arbetsmarknaden. Vänsterpartiet menar att arbetsmarknadsläget motiverar intensifierade satsningar på arbetsmarknadsutbildning och riktade anställningsstöd till dem med särskilda svårigheter att hitta arbete. Arbetsmarknadsutbildningen bör uppgå till 15 000 månadsplatser och utbildningen bör utgå från det som är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Även med högre andel personer i arbete kommer det att behövas särskilda insatser för långtidsarbetslösa. Ett exempel på en modern arbetsmarknadsåtgärd är Gröna jobb, en åtgärd som ger både arbetstillfällen och biologisk mångfald. Funktionshindrade och personer med nedsatt arbetskapacitet ska beredas goda möjligheter att delta i arbetslivet genom lönebidrag och Samhall.

Vänsterpartiet anser att regeringens tal om att bekämpa utanförskapet innebär ett misstänkliggörande av personer med utländsk bakgrund. Regeringen tar som utgångspunkt för integrationspolitiken att det som behövs är att ställa hårdare krav på dem som invandrat. Förslag som satsningar för att öka kvaliteten på sfi, validering och yrkesbedömning, är däremot välkomna enligt Vänsterpartiet. I övrigt saknas insatser för att stärka möjligheterna på arbetsmarknaden för nyanlända och personer med utländsk bakgrund. Regeringen avvecklar viktiga arbetsmarknadspolitiska insatser

och drar in alla insatser som handlar om att bekämpa strukturell och annan diskriminering. I stället väljer regeringen att satsa på en politik för företagande och hoppas att arbetstillfällena ska komma ändå. Den inriktning som regeringen har valt riskerar enligt Vänsterpartiet att leda in människor på sidospår, bort från rätten till lika villkor på den reguljära arbetsmarknaden. Exempel på sådana förslag är nystartscentrum, instegsjobben och satsningarna på invandrades företagande. Med otrygga visstidsanställningar och skattesubventionerade hushållsnära tjänster utvecklas en arbetsmarknad särskilt anpassad för att nyanlända och andra personer med utländsk bakgrund ska pressas in i ett B-lag på arbetsmarknaden, med sämre löner och arbetsvillkor.

Vänsterpartiet menar att en bra integrationspolitik är en politik för allas rätt till arbete, bostad och utbildning och för allas rätt att omfattas av den generella välfärden. Detta kräver en politik för full sysselsättning och en arbetsmarknadspolitik som omfattar alla.

Invandrades alltför höga arbetslöshet måste bemötas med både insatser mot diskriminering och riktade åtgärder för att stärka invandrades möjligheter att delta i arbetslivet på lika villkor. Sådana åtgärder kan t.ex. vara att förbättra sfi-undervisningen som kan kombineras med anställningsstöd och bättre möjligheter att få yrkeskunskaper och examina översatta och värderade.

Vänsterpartiet menar att regeringens bristande insikt om och vilja att förändra de strukturella missförhållanden som upprätthåller ojämlikhet mellan könen visar sig tydligt i de förslag som presenteras i vårpropositionen. Vänsterpartiet kan tydligt se en bakvänd jämställdhetspolitik som bygger på en omfördelning av makt och resurser från kvinnor till män. Regeringen förenklar problematiken med den könssegregerade arbetsmarknaden genom att angripa den offentliga sektorn. En omfångsrik, gemensamt finansierad, offentlig sektor har varit och är alltjämt avgörande för möjligheten att skapa ett jämställt samhälle, genom att det omvandlar obetalt arbete till betalt. Exempel på förslag från regeringens antifeministiska politik är skattesubventionering av hushållstjänster, vårdnadsbidrag och jämställdhetsbonus. Vänsterpartiets politik syftar till att bryta med könsdiskriminerande strukturer i arbetslivet och skapa förutsättningar för både kvinnor och män att förvärvsarbeta och vara föräldrar på lika villkor. Konkreta förslag är att lagstifta om rätten till heltid med deltid som en möjlighet och en individualisering av föräldraförsäkringen.

En central del av den gemensamma välfärden menar Vänsterpartiet är en solidarisk skattefinansierad arbetslöshetsförsäkring som ger löntagarna inkomsttrygghet vid arbetslöshet. Vänsterpartiet avser att återställa regeringens samtliga försämringar av a-kassan och höja taket så att fler får ut 80 % av sin tidigare inkomst.

Vänsterpartiet vill värna om kollektivavtalsmodellen och de fackliga organisationernas möjligheter att företräda löntagarna i arbetslivet. Vi vill återställa den slopade avdragsrätten för medlemskap i facket, öka de anställas trygghet och inflytande i arbetslivet och förstärka anställningsskyddet på flera punkter.

Vänsterpartiet vill stärka och utveckla arbetsmiljöarbetet och ge Arbetsmiljöverket och skyddsombuden mer resurser och bättre verktyg i sitt arbete. En nollvision för dödsfall i arbetslivet bör ställas upp. Vänsterpartiet anser vidare att de resurser som Arbetslivsinstitutet förfogat över även i framtiden bör avsättas till arbetslivsforskning och informationsinsatser om forskningsfältet.

I fokus för utformningen av integrationspolitiken står enligt Vänsterpartiet också frågan om flyktingmottagande. Detta ställer krav på ett värdigt mottagande och på garantier för rätten till en bra start i Sverige. Vänsterpartiet anser att alla kommuner ska vara skyldiga att ta emot flyktingar. Vänsterpartiet avvisar den konstruktion som regeringen föreslår och som innebär att kommunerna ska ges högre ersättning baserat på den mottagna flyktingens uppvisade resultat i introduktionsprocessen och den s.k. stimulansersättningen till individen. Vänsterpartiet välkomnar dock satsningen för att förbättra mottagandet av de ensamkommande barnen.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken m.m. (mp)

Ulf Holm (mp) anför:

Miljöpartiets bedömning är att den mycket starka sysselsättningsutvecklingen just nu i huvudsak beror på den väl avvägda ekonomiska politik som förts de senaste åren och en god konjunkturutveckling. Men arbetslösheten är fortfarande alltför hög, i synnerhet när det gäller ungdomar och personer med annan etnisk bakgrund än svensk.

Miljöpartiet menar att arbetsmarknadspolitiken ska syfta till att förena människors rätt till arbete med arbetsmarknadens behov av kvalificerad arbetskraft. Med den fortsatt höga arbetslösheten kan man konstatera att arbetsmarknadspolitiken inte har varit tillräckligt träffsäker. Miljöpartiet menar att individen måste ges större frihet att påverka sin möjlighet att ta sig ur arbetslösheten. Nystartsjobben är kraftigt subventionerade och därför har en del nystartsjobb tillkommit sedan de infördes den 1 januari 2007. Det hade blivit än fler om de hade tillåtits inom den offentliga sektorn. Det är oskäligt att det inte finns någon övre gräns för subventionen till arbetsgivaren. Miljöpartiet vill att hela den offentliga sektorn och ideella organisationer ska jämföras med arbetsgivare i den privata sektorn när det gäller de subventioner som kan erhållas för nystartsjobb och att ett tak sätts för subventionen av arbetsgivaravgiften. När det gäller regeringens förslag om instegsjobb tror Miljöpartiet att det kan bli ett bra verktyg för att få nyanlända invandrare i arbete. Men även för instegsjobben premieras

privata arbetsgivare framför de offentliga arbetsgivarna. Medan de privata arbetsgivarna ges en subvention med 75 % av lönekostnaderna vid anställning får de offentliga endast 50 % i subvention. Liksom i fråga om nystartsjobben anser Miljöpartiet att offentliga arbetsgivare ska likställas med privata och att det ska finnas ett beloppstak för subventionen till arbetsgivaren. Miljöpartiet menar att den del av lönen som överstiger 30 000 kr i månaden inte ska subventioneras med nedsättning av arbetsgivaravgiften. Miljöpartiet menar mera allmänt att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna också måste öppnas gentemot de ideella föreningarna och verksamheter inom den sociala ekonomin. Det är bra att regeringen satsar på lärlingsutbildning och kvalificerad yrkesutbildning. Miljöpartiet menar att det är bra att jobb- och utvecklingsgarantin inriktas på individens förutsättningar. Risken finns dock att den del som utgör intensifierad jobbsökaraktivitet bara kommer att mätas med kvantitativa mått. Miljöpartiet är kritiskt till nivån på ersättningen vid deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin och menar att den måste höjas. Det är orimligt att deltagande i aktivitet som syftar till att bryta arbetslöshet ger mindre ersättning än vid arbetslöshet. Miljöpartiet föreslår att arbetslöshet med a-kassa och deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin ska berättiga till en ersättning motsvarande 80 % av tidigare dagsförtjänst.

Ett annat förslag som Miljöpartiet har synpunkter på är att aktivitetsstöd för ungdomar under 25 år ska trappas ned snabbare än för äldre, det är både ologiskt och orättvist. Miljöpartiet är kritiskt till att arbetsgivaravgiften generellt ska halveras för personer i åldersgruppen 18–25 år. Fler ungdomar kommer sannolikt i arbete men samma effekt skulle kunna uppnås effektivare och billigare genom att resurserna i stället riktades mot de arbetslösa ungdomarna. Miljöpartiet är också kritiskt till att arbetslösa ungdomar ska befinna sig i arbetsförmedlingens lokaler ett visst antal timmar i veckan. Det är uttryck för ett mekaniskt tankesätt som visar att regeringen har uppfattningen att ungdomar utnyttjar systemet för att fifflla till sig bidrag i stället för att skaffa sig arbete. Miljöpartiet tycker att det är bra att regeringen satsar ökade medel på Samhall och lönebidrag.

Många människor upplever i dag att de inte har tid för sig själva, för sina barn och vänner och släktingar. Friår innebär en fantastisk möjlighet att under ett år ta sig tid att utvecklas, studera, starta företag eller ta hand om nära och kära. Miljöpartiet menar att alla borde få chansen att någon gång i livet ta en välförtjänt paus. De utvärderingar som gjorts av friåret visar många goda effekter. Framför allt var det äldre kvinnor i offentlig sektor som passade på att ta ett friår och vila upp sig. Friårsvikarierna var framför allt yngre personer som fick chans att komma in på arbetsmarknaden och få värdefull praktik och livserfarenhet. Miljöpartiet anser att friåret ska återinföras.

Miljöpartiet menar att antidiskrimineringsbyråer har en viktig roll i arbetet mot etnisk diskriminering. Byråerna tillkom på Miljöpartiets initiativ och har utvecklats på ett sätt som gett dem en bred folklig förankring. Antalet antidiskrimineringsbyråer bör öka.

Miljöpartiet konstaterar att regeringens antydningar att ALI:s verksamheter skulle fortsätta genom annan myndighet inte uppfyllts. Miljöpartiet föreslår att medel förs över från avvecklingsmyndigheten till ALI och att beslutet om avveckling av ALI omprövas av riksdagen. Arbetsmiljöverkets verksamhet är också viktig och får inte drabbas av ytterligare anslagsminskningar.

Miljöpartiet menar att det är viktigt att fler kommuner solidariskt delar det nationella ansvaret för flyktingmottagande. Partiet accepterar regeringens förslag om extra ersättning till kommunerna för flyktingmottagande men tror inte på metoden med individbaserad stimulansersättning. Miljöpartiet anser att resurser i stället ska läggas på att höja kommunernas introduktionsersättning.